

Introducere

Lucrarea de față vine să răspundă unei nevoi de completare a pregătirii studentelor și studenților în domeniul științelor administrative, care, încă din primul an al studiilor universitare de licență, urmează discipline juridice precum: Drept administrativ, Elemente de drept civil, Drept instituțional european ș.a.

În opinia noastră, cei care aleg să urmeze cursurile facultăților de administrație publică trebuie să deprindă competențe, să înțeleagă și să explice dispozițiile legale care guvernează relațiile sociale în țara noastră sau în întreaga Uniune Europeană pentru a le putea aplica într-un mod facil. Este un demers dificil, însă corecta interpretare a regulilor de drept este ceva ce se poate învăța cu siguranță.

De aceea, am considerat oportun ca primul capitol al acestui ghid să fie dedicat interpretării normelor juridice, norma juridică fiind principalul element cu care se „lucrează” la cursurile și la seminarele dedicate disciplinelor juridice.

Capitolele care urmează vin să sprijine studentele și studenții în realizarea și prezentarea de lucrări academice, oferind indicații și orientări de ordin general care, bineînțeles, nu se substituie celor care li se oferă de către titularii de curs și de seminar la fiecare disciplină.

Deoarece succesul oricărui demers academic depinde de sursele folosite, lucrarea de față include un capitol în care explicăm nu doar care sunt sursele principale și sursele suport care se folosesc în documentarea juridică, ci și locul și modul în care pot fi accesate, în contextul creșterii importanței bazelor de date internaționale și a softurilor legislative.

Următorul pas de parcurs după documentare este cel al redactării lucrării academice. Ținând cont de ponderea în creștere pe care o are evaluarea prin intermediul referatelor (preferată, credem noi, la nivelul studiilor universitare de masterat), în capitolul dedicat redactării referatelor pot fi găsite informații utile privind structura lucrării, bibliografia, modalitățile de citare a surselor, folosirea abrevierilor.

Prezentarea unei lucrări constituie o adevărată piatră de încercare, este momentul în care emoțiile își fac cel mai pregnant simțită prezența, însă indicațiile privind pregătirea acestora sunt menite să contribuie la succesul celor sunt puși în fața unei probe orale.

Ultimul capitol al lucrării are în vedere expunerea principalelor reguli cuprinse în Legea nr.24/2000 privind normele de tehnică legislativă, pe care credem că este bine ca studentele și studenții să și le însușească încă de la începutul studiilor și să le aprofundeze, bineînțeles, în cadrul unei discipline de o foarte mare importanță, precum *Legistica formală*.

Apreciem că prezentul *Ghid* poate fi util studentelor și studenților indiferent de stadiul de pregătire în care se află: cei care studiază constant și care au deja rezultate bune și foarte bune vor găsi aici informații care să-i ajute să își mențină sau să-și îmbunătățească standardele cu care s-au obișnuit, iar cei care au dificultăți în promovarea examenelor vor descoperi resursele necesare pentru a preîntâmpina repetarea unor astfel de situații.

Capitolul 1

Interpretarea normelor juridice

1. Necesitatea interpretării normelor juridice

Fiind exprimate într-o formă generală și impersonală, normele juridice urmează să fie aplicate în fiecare caz concret în raport cu particularitățile, cu specificul acestuia. În acest proces, o foarte mare importanță o are interpretarea normelor juridice.¹

În limbajul obișnuit, prin interpretare se înțelege lămurirea unui text obscur, însă, în practica dreptului a interpreta înseamnă a determina și a preciza principiul aplicabil unei situații date, folosind un ansamblu de procedee specifice noțiunea de interpretare trebuind corelată cu procesul de aplicare a legii.²

Necesitatea interpretării normelor juridice rezidă în aplicarea dreptului, ocazie cu care organul care pune în practică norma juridică trebuie să clarifice prescripțiile cuprinse de regula incidentă. Ideal este ca legiuitorul, atunci când elaborează norma de drept, să identifice o modalitate prin care actul normativ creat să fie clar și accesibil destinatarilor.³

În continuare, având în vedere și opiniile altor autori, profesorul Mihail Niemesch arată că motivele pentru care

¹ D. Mazilu, *Tratat de teoria generală a dreptului: cu un studiu amplu consacrat teoriei generale a statului*, ediția a 2-a, Editura Lumina Lex, București, 2007, p. 399.

² D.C. Dănișor, I. Dogaru, G. Dănișor, *Teoria generală a dreptului*, ediția a 2-a, editura C.H. Beck, București, 2008, p. 451.

³ M. Niemesch, *Teoria generală a dreptului*, ediția a 2-a, revăzută și adăugită, Editura Hamangiu, București, 2016, p. 176.

este necesară interpretarea normelor juridice sunt numeroase:

- în primul rând, norma juridică are un caracter general și impersonal, nu poate cuprinde toate situațiile posibile care apar în viață.
- în al doilea rând, norma juridică, pentru a fi cunoscută și corect aplicată, trebuie coroborată cu celelalte norme, să fie înțeleasă ca parte componentă a unui sistem de reglementări. Astfel, o normă juridică cuprinsă în partea specială a Codului penal nu poate fi înțeleasă corespunzător decât dacă este analizată în strânsă legătură cu normele juridice din partea generală a codului.
- în al treilea rând, interpretarea este impusă de modul de redactare a textelor normative. Limbajul și stilul, terminologia utilizată de legiuitor și modul concret de formulare a propozițiilor juridice necesită lămuriri și explicații, care, la rândul lor, necesită cunoștințe de specialitate care să permită găsirea sensului real al unor expresii, concepte formulări, etc.
- în al patrulea rând, interpretarea este determinată și de existența unor texte normative confuz redactate, al căror limbaj și stil sunt în neconcordanță cu exigențele dreptului modern.

Cei mai mulți autori corelează aplicarea normelor juridice cu interpretarea acestora. Astfel, profesorul Dumitru Mazilu arată că interpretarea normelor juridice are loc concomitent cu operațiunea de aplicare a lor, aplicarea presupunând interpretarea normelor juridice și, tocmai pentru că o corectă aplicare a normelor juridice presupune persoane care nu acționează în calitate oficială. Această interpretare mai este cunoscută în literatura de specialitate

și în practică sub denumirea de interpretare științifică sau doctrinară.⁴

Unele teorii, numite *ale textului clar*, fac o distincția între interpretare și aplicare, susținând că atunci când un text este clar, nu mai este nevoie de interpretare. Însă, pentru a afirma claritatea textului, este necesară o interpretare. Interpretarea ar fi totuși interzisă, pe motiv că textul este clar.

La rândul lor, autorii Dănișor și Dogaru identifică cel puțin cinci aspecte care conduc la necesitatea interpretării:⁵

a) *Generalitatea normei*: norma juridică nu poate să prevadă toate cazurile cărora urmează să li se aplice, pentru că legea nu inventariază stări de fapt concrete, ci conține regulile de conduită generale, abstracte și obligatorii pe care oamenii trebuie să le urmeze.

b) *Specificitatea limbajului juridic*: norma juridică trebuie să fie exprimată în limbajul uzual pentru a avea eficacitate practică, pentru a fi cunoscută și înțeleasă; crearea și aplicarea normei juridice este considerată în primul rând un fapt de comunicare.

c) *Dinamica finalității dreptului*. Ținând cont că dreptul este un instrument folosit pentru a construi o anumită ordine socială, el trebuie să urmeze schimbările rapide care se petrec în societate și, în special, în mediul economic. În momentul în care situația diferă de cea care a generat apariția normei juridice, îi revine interpretului rolul de a reorienta norma în raport cu noua finalitate pe care o are dreptul. Așa cum se arată în literatura de specialitate, interpretarea legii joacă un rol important în redarea finalității unor dispoziții cuprinse în acte normative anterioare anului 1945, dar și în reorientarea unor norme

⁴ D. Mazilu, *op. cit.*, pp. 339-340.

⁵ D.C. Dănișor, I. Dogaru, G. Dănișor, *op.cit.*, p. 452-454.

emise sau adoptate între anii 1945 și 1989 în conformitate cu noua finalitate a dreptului datorată schimbărilor care au intervenit începând cu anul 1990.

d) *Contradicțiile interne ale sistemului juridic.* Deoarece există situații în care norma juridică este slab redactată sau rău coordonată cu restul sistemului legislației, este posibil să existe contradicții între dispoziții ale aceluiași act normativ, între dispoziții cuprinse în diferite acte normative și între dispoziții ale unor acte normative și principiile generale ale dreptului. În astfel de situații intervine interpretarea normelor juridice cu scopul de a elimina aceste contradicții.

e) «*Lacunele legii*». Judecătorul este obligat să soluționeze orice cauză dedusă judecății găsind o normă aplicabilă, în lipsa uneia exprese căutând să suplinească această carență a legii prin recurgerea la principiile generale ale dreptului, interpretarea legii venind să acopere aceste lacune.

2. Teoriile interpretării

Școlile de drept au opinii diferite cu privire la scopul interpretării normei juridice⁶:

- potrivit Școlii tradiționale, interpretarea normei juridice trebuie făcută prin căutarea și identificarea voinței legiuitorului, având în vedere faptul că aceasta este un comandament al legiuitorului. Astfel, interpretul cercetează conținutul legii pentru a pentru a descoperi gândul, intenția legiuitorului.
- susținătorii Școlii evoluționiste consideră că, o dată cu intrarea în vigoare a legii, aceasta se îndepărtează de voința legiuitorului, dobândind o

⁶ R. Ploscă, *Teoria generală a dreptului*, ediția a 4-a, Ed. C.H. Beck, București, 2015, pp. 225-226.